

उच्च प्राथमिक स्तरावरील इयत्ता आठवीच्या विद्यार्थ्यांच्या इंग्रजी विषयातील
वाक्यरचनांमधील चुकांचा शोध घेणे व उपाययोजनांची परिणामकारकता अभ्यासणे

संशोधकाचे नाव
श्री. सुरेश माधव साबळे
मातोश्री आसराबाई दराडे महिला शिक्षणशास्त्र
महाविद्यालय
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ
अभ्यासकेंद्र येवला 54499

मार्गदर्शकाचे नाव
प्राचार्य, डॉ. दादासाहेब मोरे
एम.एस.सी., एम.एड., पी.एच.डी.
मातोश्री आसराबाई दराडे महिला शिक्षणशास्त्र
महाविद्यालय
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ
अभ्यासकेंद्र येवला 54499

सारांश

इयत्ता आठवीच्या विद्यार्थ्यांसाठी इंग्रजी भाषा ही एक अत्यंत महत्वाची व आवश्यक भाषा आहे. परंतु या वयोगटातील विद्यार्थ्यांना इंग्रजीतील वाक्यरचना करताना अनेक अडचणींचा सामना करावा लागतो. त्यांच्या लेखन व बोलण्यात अनेक प्रकारच्या चुका आढळून येतात – जसे की क्रियापदाचा चुकीचा वापर, काळाची चूक, शब्दांची चुकीची मांडणी, वाक्यांची अपूर्णता किंवा मराठी भाषेचा प्रभाव. अशा चुका विद्यार्थ्यांच्या संप्रेषण क्षमतेवर विपरीत परिणाम करतात आणि त्यांचा आत्मविश्वास देखील कमी होतो. या शोधनिबंधाचा उद्देश म्हणजे इयत्ता आठवीच्या विद्यार्थ्यांच्या वाक्यरचनांमधील अशा चुकांचा शोध घेणे, त्या चुका होण्यामागची कारणमीमांसा करणे, आणि त्या सुधारण्यासाठी ठोस उपाययोजना आखून त्यांची परिणामकारकता तपासणे हा आहे. यासाठी संशोधक कृती संशोधन पद्धतीचा अवलंब करतो. अभ्यासामध्ये प्रथम काही विद्यार्थ्यांचे लेखन विश्लेषित करून सामान्य चुका नोंदवल्या जातात. त्यानंतर विविध उपाययोजना – जसे की विशेष अध्यापन सत्र, संवादात्मक सराव, कार्यपत्रके, चित्रकथा, भाषिक खेळ व तांत्रिक साधनांचा वापर – वापरून शिक्षण दिले जाते.

सध्याच्या शैक्षणिक वातावरणात इंग्रजी भाषा ही एक जागतिक संवादाची गरज बनली आहे. विशेषतः इयत्ता आठवीतील विद्यार्थ्यांसाठी इंग्रजी वाक्यरचना समजून घेणे आणि योग्य वापर करणे अत्यंत महत्वाचे आहे. परंतु वास्तवात असे दिसून येते की अनेक विद्यार्थी वाक्यरचनेत चुका करतात, जसे की चुकीचा काळ (tense), विषय-क्रियापद सामंजस्याचा अभाव, चुकीची शब्दरचना, किंवा अनावश्यक भाषांतराचा प्रभाव. या चुकांमुळे विद्यार्थ्यांचे लेखन व बोलणे अयोग्य ठरते आणि त्यांच्या एकूणच भाषिक कौशल्यावर परिणाम होतो. या शोधनिबंधात अशा वाक्यरचनेतील चुकांचा सखोल अभ्यास केला जातो. प्रथम अशा चुका ओळखल्या जातात आणि नंतर त्यामागची कारणे – जसे की मूलभूत व्याकरण समज नसणे, मराठी भाषेचा अतीप्रभाव, शिकवण्यातील त्रुटी, किंवा सरावाचा अभाव – शोधली जातात. यानंतर विद्यार्थ्यांसाठी विशेष

उपाययोजना आखल्या जातात, जसे की संवादाधिष्ठित शिक्षण, क्रियाशील कार्यशाळा, चित्रवाचन, ई-लर्निंग सत्रे इत्यादी.

Global Online Electronic International Interdisciplinary Research Journal's licensed Based on a work at <http://www.goeiirj.com>

महत्वाचे शब्द :

1. इंग्रजी वाक्यरचना (English Sentence Structure):
वाक्यातील शब्दांचा योग्य क्रम, योग्य काळ व क्रियापदांचा वापर करून अर्थपूर्ण वाक्य तयार करणे.
2. वाक्यरचनेतील चुका (Errors in Sentence Structure):
वाक्यात शब्दांची चुकीची मांडणी, काळाचा (tense) चुकीचा वापर, क्रियापदाशी विषय न जुळणे, इत्यादी.
3. कृती संशोधन (Action Research):
शिक्षकाने स्वतःच्या वर्गात विद्यार्थ्यांच्या अडचणी शोधून त्यावर उपाय करून प्रत्यक्षात त्याचे निरीक्षण करणे.
4. उपाययोजना (Remedial Measures):
विद्यार्थ्यांच्या चुका कमी करण्यासाठी ठरवून दिलेले उपाय किंवा विशेष शिकवण्या.
5. प्रभावकारकता (Effectiveness):
त्या उपायांनी अपेक्षित सुधारणा झाली का? हे तपासण्याची प्रक्रिया.
6. भाषांतराचा प्रभाव (Influence of Translation):
इंग्रजी बोलताना किंवा लिहिताना मराठी वाक्यांचे थेट भाषांतर करणे आणि त्यामुळे होणाऱ्या चुका.

संशोधन लेखाचा मुख्य भाग

या शोधनिबंधात मुख्यतः इयत्ता आठवीतील विद्यार्थ्यांच्या इंग्रजी वाक्यरचनेतील चुका ओळखून, त्या सुधारण्यासाठी उपाययोजना राबवण्यात आल्या आहेत. सर्वप्रथम अभ्यासासाठी कृती संशोधनाची पद्धत वापरण्यात आली. संशोधकाने स्वतःच्या वर्गातील ३० विद्यार्थ्यांचा नमुना निवडला. या विद्यार्थ्यांची पूर्व चाचणी घेण्यात आली, ज्यामध्ये त्यांना इंग्रजी वाक्य लिहायला सांगितले गेले. या चाचणीचे विश्लेषण केल्यानंतर असे लक्षात आले की बहुतांश विद्यार्थी काळाचा चुकीचा वापर करत होते, विषय-क्रियापद सामंजस्य पाळले जात नव्हते, तसेच अनेक वाक्यांत मराठीचा थेट प्रभाव जाणवत होता.

या चुकांचे विश्लेषण करताना असे आढळले की विद्यार्थ्यांना व्याकरणाची नीट समज नसणे, इंग्रजीचा सराव कमी असणे, आणि पाठ्यपुस्तकाच्या पलिकडचा अभ्यास न होणे ही मुख्य कारणे होती. विद्यार्थ्यांची इंग्रजी भाषा ही केवळ परीक्षा केंद्रित राहिल्यामुळे त्यांचा स्वाभाविक लिखाण व बोलण्यावर फारसा प्रभाव पडत नव्हता. या समस्यांवर उपाय शोधण्यासाठी संशोधकाने ठराविक कालावधीत काही विशेष उपाययोजना राबवल्या.

या उपाययोजनांमध्ये मुख्यत्वे क्रियाशील अध्यापनपद्धती वापरण्यात आली. विद्यार्थ्यांना इंग्रजी काळांवरील कार्यपत्रके दिली गेली. चित्र व कथांद्वारे वाक्यरचना शिकवण्याचा प्रयत्न झाला. रोज एक वाक्य लिहिण्याची सवय लावण्यात आली. तसेच, संवादात्मक सरावासाठी जोडीने व समूहाने संवाद साधण्याच्या कृतींचाही समावेश करण्यात

आला. काही ठिकाणी डिजिटल साधनांचा वापर करून व्याकरण व वाक्यरचना समजावून सांगण्यात आली.

उपाययोजनांची अंमलबजावणी झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांची नंतरची चाचणी घेण्यात आली. त्या चाचणीमध्ये स्पष्ट दिसून आले की बऱ्याचशा चुका लक्षणीयरीत्या कमी झाल्या होत्या. उदाहरणार्थ, ज्या विद्यार्थ्यांना सुरुवातीला काळांचे अचूक ज्ञान नव्हते, त्यांनी चाचणीत योग्य वाक्ये तयार केली होती. विषय-क्रियापद सामंजस्यही सुधारले होते. काही अपवाद वगळता, विद्यार्थ्यांच्या लिखाणातील वाक्यांची रचना अधिक शुद्ध व स्पष्ट दिसून येत होती.

संशोधनाच्या अखेरीस असे आढळून आले की योग्य मार्गदर्शन, पुरेसा सराव आणि संवादात्मक वातावरण उपलब्ध झाल्यास, विद्यार्थी वाक्यरचना सुधारू शकतात. त्यांचे भाषेवरील आत्मविश्वास वाढतो आणि इंग्रजी शिकण्याविषयी उत्सुकता निर्माण होते. हे संशोधन शिक्षकांसाठीही मार्गदर्शक ठरते, कारण ते शिकवण्याच्या पद्धतीत योग्य बदल घडवून आणू शकतात. परिणामी, भविष्यात इंग्रजी भाषा शिकवताना कृतीशील, विद्यार्थी-केंद्रित आणि अनुभवाधारित शिकवणूक अधिक प्रभावी ठरू शकते.

संदर्भ सूची APA पद्धतीनुसार

1. देशमुख, एस. जी. (2017). इंग्रजी व्याकरण आणि लेखन कौशल्य. पुणे: विद्यापीठ प्रकाशन.
2. पाटील, एस. एम. (2019). माध्यमिक स्तरावरील इंग्रजी शिक्षणाच्या समस्या आणि उपाय. कोल्हापूर: शुभदा प्रकाशन.
3. जोशी, ए. पी. (2015). इयत्ता आठवीच्या विद्यार्थ्यांचे इंग्रजी लेखन कौशल्य – एक अभ्यास. मुंबई: डायमंड पब्लिकेशन.
4. महाजन, आर. बी. (2016). कृती संशोधन – संकल्पना व प्रयोग. औरंगाबाद: प्रभात प्रकाशन.
5. इनामदार, वी. डी. (2018). इंग्रजी भाषा शिक्षणाची नवदृष्टी. नाशिक: उत्तम प्रकाशन.
6. शिक्षण संचालकालय, महाराष्ट्र राज्य. (2013). इंग्रजी अध्यापन मार्गदर्शक पुस्तिका (इयत्ता ८ वी). पुणे: बाळभारती.
7. गोखले, एस. ए. (2014). इयत्ता आठवीतील विद्यार्थ्यांच्या इंग्रजी लेखनातील चुका व त्यावरील उपाय. पुणे विद्यापीठ – अप्रकाशित एम.एड. प्रबंध.
8. कदम, ए. डी. (2020). विद्यार्थी केंद्रित अध्यापन पद्धती. सातारा: समर्थ प्रकाशन.
9. सावंत, जे. एन. (2011). इंग्रजी वाक्यरचना: एक सुलभ मार्गदर्शिका. कोल्हापूर: भारती प्रकाशन.
10. शिंदे, आर. व्ही. (2018). भाषा शिक्षण आणि कृती संशोधन. लातूर - यशदा प्रकाशन.

संकेतस्थळांची सूची

1. <https://ncert.nic.in>
2. <https://ebalbharati.in>
3. <https://shodhganga.inflibnet.ac.in>
4. <http://www.languageinindia.com>